

Dokumentets namn Rutin för åtgärd vid våld i nära relation mot personer som är äldre eller personer med funktionsnedsättning.				Diarienummer FSN-2018-230
Beslutad av Avdelningschefer FSF och HVOF	Datum för beslut 2018-01-26	Uppföljd	Reviderad	Version 1.0
Typ av dokument Rutin	Organisation/område Kvinnofrid och mot våld i nära relation / Våld i nära relationer			
Ansvarig chef Avdelningschefer FSF och HVOF	Framtagen av Stöd och kontaktpersoner inom Kontaktgruppen			
Ansvarig för uppföljning/revidering Ann-Helen Westerdahl	Följs upp 1 gång per år	Reviderad av		

Rutin för åtgärd vid våld i nära relation mot personer som är äldre eller personer med funktionsnedsättning.

Denna rutin med bilaga är ett stöd för medarbetare och gäller i situationer där misstanke om våld framkommer i det professionella mötet. Rutinen utgår från 5 kap. 11 § SoL samt SOSFS 2014:4 Föreskrifter och allmänna råd.

Rutinerna är generella och kan brytas ner till yrkesspecifika.

Vid pågående fysiskt och/eller sexuellt våld – ring genast 112

Om du bevittnar fysiskt och/eller sexuellt våld kan rätten till nödvärn föreligga för att förhindra ett påbörjat eller överhängande brottsligt angrepp på en person.

Vid polisanmälan i övriga fall, läs mer i bilaga: Stöd till personal.

Innehåll

Innehåll.....	2
Att alltid göra vid oro för att en person är utsatt för våld i nära relation:.....	3
Att dessutom göra vid olika situationer:.....	3
Personen bekräftar att den blivit utsatt och vill ha hjälp.....	3
Personen bekräftar att våld förekommer, men vill inte ha någon hjälp eller göra en anmälan.....	4
Personen förnekar att våld förekommer.....	4
När personen inte kan föra sin egen talan.....	4
Barn (personer under 18 år).....	5
Vid sexuellt våld oavsett relation.....	5
När brukare utövar våld i nära relation.....	6
När brukare utsätter annan brukare.....	6
Om våld utövas av personal.....	6
Bilaga.....	7
Stöd till personal, om våld i nära relation.....	7
Definition.....	7
Vad definieras som våld?.....	7
Våldet kan delas in i olika områden, exempelvis:.....	7
Vad innebär en nära relation?.....	7
Allmänna råd och stöd till medarbetare.....	8
Våga fråga.....	8
Kontakta och informera alltid till din närmaste chef.....	8
Samverkan.....	9
Anmälningsskyldighet när barn far illa.....	9
Polisanmälan.....	10
Hur polisanmälan ska gå till:.....	10
Om du hjälper till att kontakta polis:.....	10
Varför polisanmäla?.....	10
Dokumentation.....	11
Kommunikation.....	11

Att alltid göra vid oro för att en person är utsatt för våld i nära relation:

- Uppmuntra till samtal genom att lyssna, ge tid, tålmod och omtanke, ofta behövs flera besök och samtal för att etablera förtroende.
- Prata enskilt med personen.
- Tala inte med någon obehörig eller med den som misstänks utsätta personen för våld.
- Informera om vad det finns för alternativ till stöd och hjälp, erbjud att hjälpa till, genom att ta kontakt med lämplig hjälpinstans.
- Informera att personen alltid har möjlighet att ändra sig, även om den sagt ja eller nej tidigare.
- Informera för personen att du har sekretess, men att du måste dokumentera vad du sett och hört.
- Kontakta snarast närmaste chef dagtid. Övrig tid kontaktas chef i beredskap.
- Dokumentera det du hörde, själv såg, synliga skador eller märken och vilken information som du lämnade.
- Om personen har barn boende hos sig, eller att barn hört eller sett våldet, ska man överväga att göra en orosanmälan om barn som far illa.

Att dessutom göra vid olika situationer:

Personen bekräftar att den blivit utsatt och vill ha hjälp

- Fråga personen vilken hjälp den önskar/behöver.
- Fråga vem/vilka som utsätter personen och vilken relation som de har till varandra.
- Kan/vågar personen vara kvar i sitt nuvarande boende – eller behöver personen flytta någon annanstans?
- Det kan finnas behov av läkarundersökning, exempelvis vid skador, märken, fel medicinering.
- Stöd personen genom att följa med till läkarundersökning.
- Fråga om personen vill ha hjälp med att göra en polisanmälan.
- Om personen själv önskar det, och ger samtycke, var behjälplig i att kontakta anhörig och/eller eventuellt företrädare.

Personen bekräftar att våld förekommer, men vill inte ha någon hjälp eller göra en anmälan

- Förtydliga att du är orolig och fråga; Är det något jag kan hjälpa dig med?
- Fråga vem/vilka som utsätter personen och vilken relation som de har till varandra.
- Om personen själv önskar det, och ger samtycke, var behjälplig i att kontakta anhörig och/eller eventuellt företrädare.

Personen förnekar att våld förekommer

- Informera att du är orolig och att du upplever att något har hänt.
- Informera om att det finns verksamheter som erbjuder stödsamtal och att detta kan ske anonymt.
- Bygg upp ett förtroende, försök att vara ett fåtal personal som möjligt i den fortsatta kontakten.

När personen inte kan föra sin egen talan

- Uppmuntra med stöd av de kommunikationshjälpmedel som krävs till samtal, lyssna, ge tid, tålmod och omtanke, ofta behövs flera besök och samtal för att etablera förtroende. Vid behov ta hjälp av kontaktperson eller annan profession som har en etablerad kontakt med personen.
- Fråga vem/vilka som utsätter personen och vilken relation som de har till varandra.
- Informera, utifrån de förutsättningar personen har, om vad det finns för alternativ till stöd och hjälp.
- Erbjud att hjälpa till, genom att ta kontakt med lämplig stödinstitution.
- Det kan finnas behov av läkarundersökning exempelvis vid skador, märken eller felmedicinering. Stöd personen genom att följa med till läkarundersökning.
- Om personen själv önskar det, och ger samtycke, var behjälplig i att kontakta anhörig och/eller eventuellt företrädare.

Barn (personer under 18 år)

Alla professioner har anmälningsskyldighet vid misstanke om att barn far illa, oavsett i vilket sammanhang du i din profession får kännedom om detta.

- Kontakta och rapportera till din närmaste chef.
- Vårdnadshavare bör enligt huvudregeln informeras om att anmälan till socialtjänsten görs. Undantag gäller vid misstanke eller kännedom om att vårdnadshavare, släkt eller vänner utsatt barnet för brott exempelvis sexuella övergrepp eller misshandel. Då ska socialtjänsten omedelbart kontaktas och inte vårdnadshavare. Barnet kan annars utsättas för ytterligare risker, rådgör med socialtjänsten om hur du ska göra.
- Vid akut oro för ett barns situation bör anmälaren ta direktkontakt med socialtjänsten. Anmälan kan ske muntligt men ska kompletteras med en skriftlig, se speciell blankett på Komin.
- Ställ öppna frågor som – Hur är det med dig? Hur gjorde han/hon? Hur kände du dig då? Hur länge sedan är det? Vem såg/hörde? Var du ensam i rummet med honom/henne?

Vid sexuellt våld oavsett relation

- Uppmuntra till läkarundersökning. När det gäller kvinna som kommit in i puberteten sker undersökningen på Kvinnokliniken. När det gäller unga barn sker undersökningen i samarbete med barnmottagningen. Alla andra, oavsett könstillhörighet, undersöks på Akutmottagningen. Stöd personen genom att följa med till läkarundersökning om möjlighet finns.
- Allt relevant klädesmaterial ska förvaras var för sig i olika papperspåsar, eller lämnas kvar på plats.
- Försök att motivera personen till att inte duscha innan undersökning görs.
- Fråga vem/vilka som utsätter personen och vilken relation de har till varandra.

När brukare utövar våld i nära relation

- Prata inte med våldsutövaren tillsammans med den utsatta.
- Anklaga inte personen som misstänks utsätta en annan person för våld.
- Informera om vad det finns för insatser för personer som har problem med aggressivitet eller som använt våld mot närstående.
- För anhöriga finns utbildningar om olika sjukdomar, anhörigstöd, olika former av avlastning.
- Tänk också på din egen säkerhet – de flesta våldsutövare använder bara våld mot den närstående, men om det t ex finns sjukdom med i bilden så ska man vara försiktig. Var gärna två personer närvarande under samtalet.

När brukare utsätter annan brukare

- Som personal bör du aldrig försätta dig i fara
- Om möjligt separera personerna, annars ring polisen.
- Säkra verksamheten i övrigt.
- Dokumentera även hur du agerade.
- Om en brukare blir utsatt av annan brukare, oavsett var det sker, både inom och utanför verksamhet ska avvikelse registreras.
- Avvikelse ska ske för den brukare som utsatts.
- Fråga om personen vill ha hjälp med att göra en polisanmälan.
- Om personen själv önskar det, och ger samtycke, var behjälplig i att kontakta anhörig och/eller eventuellt företrädare.
- Det kan finnas behov av läkarundersökning, exempelvis vid skador, märken. Stöd personen genom att följa med till läkarundersökning.

Om våld utövas av personal

Medarbetares ansvar:

- Skriv en avvikelse kring händelsen, oavsett hur du värderar sanningshalten i den information som har framkommit.
- Det kan finnas behov av läkarundersökning, exempelvis vid skador, märken, fel medicinering. Stöd personen genom att följa med till läkarundersökning.
- Gäller det barn – följ rutin för barn.

Chefens ansvar:

- Säkerställ att personen som blivit utsatt får stöd.
- Informera och säkerställ att personalgruppen får stöd.
- Kontakta HR för råd och stöd
- Försäkra att anhörig och/eller eventuell företrädare blir kontaktade om den enskilde ger samtycke till det.
- Om det är barn följ rutin för barn.
- Säkerställ att anhörig erbjuds stöd.

Bilaga

Stöd till personal, om våld i nära relation

Komplement till rutinen för åtgärder vid våld i nära relation mot äldre personer eller personer med funktionsnedsättning.

Definition

Vad definieras som våld?

Våld är varje handling riktad mot en annan person som genom denna handling skadar, smärtar, skrämmer eller kränker, får denna person att göra något mot sin vilja eller avstå från att göra något den vill. Per Isdal, Meningen med våld (2001).

Våldet kan delas in i olika områden, exempelvis:

Psykiskt våld. Kan vara hot, verbala kränkningar, förminskning med mera

Fysiskt våld. Kan vara slag, sparkar, knuffar med mera

Sexuellt våld. Kan vara oönskad smekning, våldtäkt, att någon tvingar en person att se porrfilm med mera

Ekonomiskt våld. Kan vara att någon tar personens pengar, bestämmer över inköp, förstör personens egendom med mera

Försummelse. Kan vara att personen inte får den hjälp som personen är i behov av, får inte hygienartiklar, ingen hjälp med att borsta tänder, medvetet feldosering av mediciner, för lite mat med mera

Funktionshinderrelaterat. Kan vara att möblerar om i ett hem där någon med synnedsättning bor, att medvetet ge nötter till en nötallergiker med mera

Latent våld. Kan vara påminnelse om tidigare våldssituationer, underliggande hot med mera

Hedersrelaterat våld. Kan vara tvångsäktenskap, könsstympning, att inte få umgås med person som man vill eller vara den man är. Är oftast kollektivt sanktionerat.

Vad innebär en nära relation?

I denna rutin har begreppet vidgats gällande vem som kan räknas som vara i nära relation. Det kan var en partner, barn, syskon, förälder eller annan släkting, brukare som bor på samma boende, god man, förvaltare, förmyndare, personal eller annan person som personen är i beroendeställning till.

Allmänna råd och stöd till medarbetare

Många som utsätts för våld vill eller vågar inte berätta om det. Detta gäller särskilt när våldsutövaren är en anhörig.

Det är inte ovanligt att personer som är utsatta för våld tackar nej till hjälp på grund av att de tror att det inte kommer att hända igen eller kan vara att de är rädda för att det ska bli värre om de söker hjälp. Då är det extra viktigt att visa att du kommer att fortsätta att bry dig om personen. När det gäller sexuellt våldet kan det även ske utanför nära relation eller i icke beroendesituation. Sexuellt våld kan vara särskilt svårt att berätta om och kan vara särskilt traumatiskt att bli utsatt för.

Att utöva våld är ofta ett sätt att utöva makt och kontroll över en annan person. Våldet kan också bero på situationen man befinner sig i, t ex när en anhörig känner sig mycket belastad. Dessutom kan våldet vara en del av en sjukdom eller funktionsnedsättning. Det kan också vara en kombination av flera orsaker.

Våga fråga

Det kan vara svårt för en person att själv börja berätta om att man varit utsatt för någon form av våld. Det kan underlätta om personal vågar ställa frågor om våld.

Fråga personen när ni är ensamma i rummet.

Ge god tid till att lyssna och bemöt personen på ett öppet sätt, genom att:

- Lyssna och tro på det som personen berättar.
- Skuldbelägg och ifrågasätt inte personen.
- Ställ öppna och tydliga frågor exempelvis:
 - Jag ser att du har ett blåmärke, vill du berätta vad som hänt?
 - Vill du ha hjälp?
 - Vad kan jag hjälpa dig med?
 - Vill du att jag förmedlar en kontakt?
 - Är du rädd för någon?
 - Har någon varit dum mot dig?
 - Vem slog dig?
 - Var någon annan i rummet när du blev slagen?
 - Kan någon annan ha hört eller sett när det hände?

Kontakta och informera alltid till din närmaste chef

Chefen kan i sin tur kontakta Stöd- och kontaktpersoner inom Kontaktgrupp för våld i nära relation för att få stöd och hjälp.

Om det är personal som misstänks ha försummat eller utövat våld ansvarar chefen för att vidta nödvändiga åtgärder så det inte kan upprepas. Chefen kontaktar HR för råd och stöd och händelsen utreds som en lex Sarah.

Samverkan

Samverkan är viktig för att kunna ge rätt stöd.

Om samtycke ges, sammankalla till ett möte med den utsatte och de berörda professionerna inom förvaltningen och vid behov övriga vårdgivare.

Om inte samtycke ges, fortsätt att uppmuntra.

Om det på grund av oro för fortsatt våld finns behov av särskilt skyddat boende som inte kan tillgodoses inom din förvaltning, tas kontakt med socialsekreterare inom Arbetsmarknaden- och socialförvaltningen (ASF). Socialsekreterare kan göra en hot- och riskbedömning samt utreda behovet av skyddat boende. Om personen behöver skydd men inte kan vara i ordinarie skyddat boende på grund av sjukdom eller funktionsnedsättning sker samverkan med biståndshandläggare inom Hälsa-, vård och omsorg eller Funktionsstödsförvaltningen.

Verksamheter som ger stöd och hjälp till både yrkesverksamma, utsatta och personer som använder våld hittar du i Resurskatalogen, som finns på www.malmo.se sökord, våld i nära relationer.

Anmälningssplikt när barn far illa

När det är barn som far illa, tänk på att barn sannolikt också har varma känslor både för en förälder eller annan närstående som är utsatt för och för personen som utövat våld. Det är viktigt att betona att handlingen – att utöva våld – är en orätt, samt att det är de vuxnas ansvar att se till att våldet upphör.

Utöver de former av våld som definierats ovan kan våld mot barn även ta sig uttryck i att behöva ta allt för stort ansvar i tidigt ålder, brist i känslomässig omsorg eller stimulans, att bevittna djupgående konflikter eller att bevittna våld, bristande anknytning, destruktivt symbiotiskt förhållande mellan vuxen-barn.

Orosanmälan ska även göras vid misstanke om att barn missbrukar alkohol eller narkotika, begår brott eller på annat sätt visar tecken på att utvecklas ogynnsamt.

OBS! Det är socialtjänstens ansvar att göra en utredning om barnets förhållanden. För att göra en anmälan behöver det enbart finnas misstanke om att barnet far illa. Rådgör med Barnkriscentrum på Koncept Karin (se vidare resurskatalogen), eller polisen om du känner dig osäker om det du har sett eller hört är ett brott. Sekretessen bryts vid misstanke om brott som riktats mot någon som inte fyllt arton år. Polisanmälan kan göras via blankett som finns på Komin.

Polisanmälan

Hur polisanmälan ska gå till:

I första hand är det personen själv som ska göra anmälan, vid behov med hjälp av personal, anhörig eller företrädare exempelvis god man/förvaltare.

Om du ringer 112, skickas en polispatrull till platsen. Tänk på att lämna adressuppgift, eventuell portkod och andra upplysningar som är viktiga, exempelvis om vapen används.

Om du behöver rådgöra med någon. Kontakta din chef. Under kväll, natt eller helg, kontakta chef i beredskap, distriktsjuksköterska och/eller social jour på telefon: 040-34 56 78.

Om du hjälper till att kontakta polis:

För att kunna lämna uppgifter till polisen är huvudregeln att personen ger sitt godkännande. Undantag är om du bevitnar fysiskt och/eller sexuellt våld.

Ta upp rätten till målsägandebiträde

Be om att få instruktioner om läkarundersökning och hur man säkrar bevisning

För bättre handläggning av ärendet informera i förekommande fall om att personen har en funktionsnedsättning (under förutsättning att personen samtycker till det).

Varför polisanmäla?

Polis/åklagare kan utreda (med eventuell hjälp av exempelvis personal)

Rätt behandling och skydd mot nya övergrepp

Möjlighet till ersättning

Gärningsperson kan lagföras

Om polisanmälan sker och personen lämnar sin ordinarie bostad för att vistas i annat boende exempelvis ett skyddat boende är det viktigt att polisen får information. Personen själv, legal företrädare eller chef kontaktar polisen, som behöver veta hur de kan nå personen för att vidare kunna utreda händelsen.

Dokumentation

Dokumentera det du hörde, själv såg, synliga skador och märken. Hur du agerade och vilka frågor som du ställde.

Dokumentera alla tecken och vilken typ av våld, även om personen inte vill polisanmäla.

- Dokumentera om personen fått hotfulla sms eller mejl.
- Beskriv hur personen kände sig, om det gjorde ont, var personen rädd, fanns det någon annan än våldsutövare närvarande. Beskriv också skadan med storlek, färg på märket och var på kroppen som skadan sitter.
- Stöd i första hand personen genom att följa med till läkarundersökning, då denna dokumentation har större bevisvärde än personens eget foto.
- Om personen vill och vågar kan du använda personens egen kamera/mobil och fotografera skadorna. Tänk på att skadan ska kunna härledas till ett datum och person.
- Om personen fått hotfulla sms eller mejl – be personen spara dessa.

Kan inte rätt skydd beviljas ska avvikelse skrivas som en brist i Flexite. Brist innebär missförhållande och avser såväl utförda handlingar som

handlingar som innebär försummelse eller medfört konsekvenser för den enskildas liv, säkerhet eller fysiska eller psykiska hälsa.

Kommunikation

Fråga personen när ni är ensamma i rummet.

Använd vid behov alltid professionell tolk.

Använd vid behov alternativa kommunikationsmedel, exempelvis Reda-ut häftet. Reda ut-häftet kan laddas ner från Bräcke Diakonis hemsida.

Ytterligare information om våld i nära relation finns att hämta på www.malmo.se sökord våld i nära relation. Där hittar du bland annat Yrkesgemensam handbok för personal som möter äldre personer och personer med funktionsnedsättning utsatta för våld i relation och Resurskatalog vid våld i nära relation och sexuella övergrepp.

På KomIn finns:

- Stöd och kontaktpersoner inom Kontaktgrupp för våld i nära relation
- Informationsgeneratorn för våld i nära relation
- Externa webbutbildningar;
 - Socialstyrelsen.se/aldre/valdmotaldre
 - Nationellt centrum för kvinnovåld
 - Anhörigvänligt Samhälle
 - Hedersrelaterat våld och förtryck.